УДК 811.161.1:81'373.45

А. Лебедєва

аспірантка кафедри російської мови та загального мовознавства Херсонського державного університету

РОЛЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО РОСІЙСЬКОГО СЛЕНГУ (НА МАТЕРІАЛІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ)

Сучасні лінгвістичні дослідження з різноманітних сторін висвітлюють роль та ступінь впливу англійської мови на формування словникового складу сучасної російської мови.

Численні наукові роботи вчених-русистів присвячено проблемі запозичення слів сучасною стандартною російською мовою (Л.М. Архипенко, Н.А. Астаніна, Л.А. Баранова, Д.В. Гугунава, Г.В. Дружин, А.І. Дьяков, І.В. Забєло, Г.Г. Казарян, Ю.О. Кліпатська, Т.В. Максимова, В.І. Максимов, І.М. Мозова, І.О. Морозова, І.М. Обухова, Т.М. Полякова, Сереенец Цендсурен, С.П. Сологуб, Чан, Хоанг Май Ань, В.М. Шаклейн, В.М. Шапошников та ін.), однак, на наш погляд, недостатня увага приділена запозиченням з англійської мови, які функціонують у молодіжному жаргоні.

Метою нашого дослідження є аналіз особливостей, встановлення кількості та тематичних груп сленгізмів англомовного походження, які зафіксовано у словниках сленгу останнього десятиріччя і які, на нашу думку, відображають реальні процеси, що відбуваються у живій сучасній російській мові.

Сленгові слова та вислови максимально використовуються у розмовній мові та дуже рідко потрапляють до традиційних тлумачних та орфографічних словників, тому саме сучасні словники російського жаргону було обрано у роботі джерелом фактичного матеріалу.

Ми спробували більш детально підійти до встановлення кількості та тематичної ієрархії функціонуючих у російському молодіжному сленгу англомовних слів за допомогою сучасних лексикографічних видань [5, 8, 9, 10]. Але перш за все виникає необхідність встановити диференціацію понять “сленг", “жаргон" та “молодіжний сленг".

Жаргон – мова якої-небудь соціальної групи, насичена словами та висловами, які притаманні лише цій групі і незрозумілі іншим людям [2, с.215].

Сленг – жаргонні слова або вислови в усній мові, які характерні для людей певних професій, наприклад моряків, художників та ін. [2, с.537].

Слідом за Т.Г. Никитіною, ми розуміємо термін “сленг" як синонім слова “жаргон", яке означає соціальний різновид мови і який характеризується, на відміну від загальнонародної мови, специфічною (нерідко експресивно переосмисленою) лексикою і фразеологією, а також особливим використанням словотворчих засобів [9, с.4].

За визначенням С.І. Левікової, сучасний російський молодіжний сленг являє собою цілий ряд слів та висловлювань, притаманних і часто використовуваних більшістю російськомовної молоді, але не сприймаємих старшим поколінням у якості загальновживаних або літературних [5, с.3].

Існують певні особливості та відмінності, які відрізняють молодіжний сленг від сленгу професійних, соціальних та інших верств населення, серед яких виділяють саме швидку мінливість молодіжного сленгу [5, с.5].

Н.А. Астаніна також називає однією з основних рис молодіжного сленгу постійне оновлення лексичних засобів і швидку їх зміну. Крім того, за підрахунками дослідника, молодіжний жаргон наполовину складається з англійських запозичень [1, с.194].

Серед особливостей молодіжних сленгізмів англомовного походження Н.В. Бєлов виділяє навмисне порушення норм орфографії російської мови у бік фонетичного письма,

так званих "декоративних транскрипцій". Це стосується, насамперед, комп'ютерного або Інтернет-сленгу [10, с.5].

Особливістю молодіжного жаргону, окрім вищеназваних, є наявність особливих функцій, серед яких виділяються депреціативна (функція опору владі батьків, вчителів і т.д.), корпоративна (функція об'єднання в групу), демонстративно-атрактивна (функція привертання уваги), експресивна і т.д. Саме такий набір функцій визначає переважний розвиток своєрідної лексики молодіжного сленгу на фоні неспецифічної морфології, синтаксису і фонетики, що допомагає самовираженню молоді, кодуванню інформації від дорослих, які у даному випадку виступають опонентами [4, с.89].

Проаналізував фактичний матеріал, ми встановили кількість і тематику англомовних сленгізмів, що функціонують у сучасному жаргоні:

1. Сленг програмістів та користувачів персональними комп'ютерами (535 англомовних сленгізма): *апгрейдить* (від англ. upgrade) 'обновити що-небудь': *Пора твою систему апгрейдить* [8, с.37]; *афаик* (від англ. As Far As I Know) 'наскільки мені відомо', *баг, бага* (від англ. bug) 'помилка, перебій у програмі': *Насажать в программе багов* [8, с.43]; *бедный* (від англ. bad) 'зіпсований': *Бедный диск, бедный сектор* [8, с.56]; *даунлоад* (від англ. download) 'скачування файлів із серверу'; *док, дока* (від англ. DOC) 'файл із розширюванням DOC': *Выбери все доки из этого каталога* [8, с.161]; *ега* (від англ. аббр. EGA) 'відеоадаптер EGA': *Ега не спит* 'візуальні перешкоди на дисплею'; *Емеля* (від англ. E-mail) 'адреса електронної пошти (E mail)'; *на Емелю* 'на адресу E-mail': *Закинь мне те два файла на Емелю из Питера* [8, с.178]; *запутать* (від англ. put) 'записати файл Put'; *засетупить* (від англ. SETUP) 'встановити конфігурацію системи (SETUP)'; заснуть (калька з англ. to sleep) 'перейти у sleep-режим – режиму зниженого електроспоживання': Компьютер заснул, пока мы разговаривали [8, с.212]; *зашарить* (від англ. share) 'надати що-небудь для спільного використання (програмами або користувачами)'; *каша* (від англ. Cash memory) 'спеціальна область швидкодіючої пам'яті';

Слід зауважити, що особливостями мови користувачів Інтернету є велика кількість скорочень, умовних позначень, спрощена орфографія, яка не відповідає нормам написання. Крім того, комп'ютерний сленг – єдиний різновид жаргону, який має переважно письмову форму, у той час як інші жаргони представлені в основному усними формами. Враховуючи той факт, що певна частина Інтернету є англомовною, як і самі комп'ютерні терміни, однією з головних відмінностей комп'ютерного сленгу від інших різновидів сучасного жаргону є найбільша кількість англомовних запозичень [6, с.95].

Стилістично нейтральні в англійській мові слова часто набувають у російському сленгу функціонально обумовлену знижену стилістичну забарвленість: грубовато-фаміл'ярну, іронічно-зневажливу або розмовно-невимушену [3, с.41].

2. Сленг музикантів (брейкерів, джазменов, рок-музикантів) (94 англомовних сленгізма): *бисайд* (від англ. Side-B) 'друга сторона платівки, касети': *Бисайды сигнала – два концертных исполнения кавер-версий с того же альбома* [8, с.62]; *гипс* (від англ. Gibson) 1. 'гітара фірми "Гібсон": *Он со своим "гипсом" никогда не расстаётся, чуть ли не спит с ним.* 2. продукція фірми "Гібсон": *Мы "гипсом" не торгуем, но по каталогу можем заказать* [8, с.126]; *гусевод* (від англ. GUS) 'володар музичної комп'ютерної плати GUS, що працює з музичними програмами': *Я не гусевод, мне пока возможностей самокатки хватает* [8, с.145]; *гусь* (від англ. Gravis-Ultra-Sound (GUS) 'музична комп'ютерна плата GUS': *Я "гуся" взял, поставим – и можно начинать (запись альбома)* [8, с.145]; *зафузованный, зафузованная гитара* (від англ. fuzzi guitar) 'гітара з фузом'; *захидать, хидать* (від англ. to hear) 'послухати, прослухати, слухати (музику, звукозапис)': В старых пластинках Утёсова нашли, захидали. Катит, слушай [8, с.217]; *зеппелиномания* (від англ. Led Zeppelin) 'захоплення музикою рок-групи "Лед Зеппелін" (Led Zeppelin)': *Группы, подражающие "Лед Зеппелин", – уже не новость, но "зеппелиномания" сейчас начала принимать явно юмористический оборот* [8, с.223]; *киборд* (від англ. keybord) 'клавішний електроний

інструмент’: *Киборд сдох. Принеси новый* [8, с.253]; *Киссы* (від англ. “Kiss") ‘рок-група “Кіс" (Kiss)’: Скоро определятся точные сроки гастролей “Киссов" в Москве [8, с.223];

Лексеми англомовного походження, які функціонують у музичному сленгу, нараховують значно меншу кількість слів у порівнянні з комп’ютерним жаргоном, але складають досить велику групу, що пов’язано із модою на англійську мову у музикальному середовищі: багато російськомовних музикантів, виконавців, груп мають англійські назви і співають англійською мовою.

Менш інтенсивно англомовні запозичення поповнюють наступні тематичні групи:

3. Сленг школярів, студентів (23 англомовних сленгізма): *диктейшн* (від англ. dictation) ‘диктант’; *инглиш* (від англ. English) 1. ‘англійська мова (навчальний предмет)’: *Девушка, принимающая документы, спросила, что за язык был у Лиды в школе. Лида неожиданно улыбнулась: “Инглиш". Покраснела.* 2. ‘урок англійської мови’: *Сорвёмся с инглиша?* [8, с.232]; *кровать* (калька з англ. слова bed, яке є омонімом іншого англ. слова bad) ‘незадовільна оцінка, двійка’;

4. Сленг представників кримінальних структур, злочинців (12 англомовних сленгізмів): *бол* (від англ. ball) ‘гральні карти’; *га* (від англ. gallon) ‘літр горілки, вина’; *ен, ёный, ённый* (від англ. one) ‘один’: *Ёный хруст – один рубль* [8, с.179]; *килечница* (від англ. to kill) ‘лом, металевий прут (холодна зброя)’; *клоза, клозняк, клосес, клоуз* (от англ. clothes) 1. ‘одяг’: *Мне бы такой клозняк, я бы его за пять минут сняла* [8, с.262]. 2. частіше у мн. ‘одяг, скуплений у іноземців’;

5. Сленг наркоманів (9 англомовних сленгізмів): *драга* (від англ. drug) ‘ліки, наркотик’; *драгстер, драгстор* (від англ. drugstore) ‘аптека’: *В этом драгсторе “машины" не продаются* [8, с.165];

6. Сленг спортсменів (7 англомовних сленгізмів): *кип, кипер* (від англ. goalkeeper) ‘воротар, голкіпер’: *Уверенная игра волгоградского кипера* [8, с.255];

7. Армійський сленг (5 англомовних сленгізмів): *кемел* (від англ. camel) ‘літак ІЛ-20’.

Крім того, нами зафіксовано близько 750 сленгізмів англомовного походження, які ми віднесли до так званого **загальномолодіжного сленгу** у зв’язку з тим, що дані лексеми мають різноманітну тематику і не можуть бути віднесені до певної тематичної групи; вони означають захоплення, міжособистісні відносини, національне питання, професію або роботу, фізичні дії, предмети, об’єкти і т.д.: *банер* (від англ. burner) ‘настінний малюнок (графіті) самого високого класу’: *Те из художественных композиций, которые поражают своим замыслом, техникой исполнения, масштабом и палитрой, удостаиваются звания банер* [8, с.49]; *блэковый* (від англ. black) 1. ‘чорний’, 2. ‘негритянський; африканський’: *К нам китайцы едут, а раньше был исключительно блэковый контингент – Ангола, Конго* [8, с.66]; *борнануть* (від англ. to born) ‘народити’: *Я б для фазера-кинга борнанула б чилдрена* [8, с.72]; *вок, ворк* (від англ. work) ‘робота’: *Удобный вок – сутки вкалывать, а потом три дня дома* [8, с.104]; *вуменджера* (від англ. woman, manager) ‘ділова жінка’ [8, с.112]; *выспичить* (від англ. to speak) ‘вимовити, промовити, сказати що-небудь’: *Только выспичить успела, дор тихонько заскрипела* (Макароническое травестирование пушкинской “Сказки о царе Салтане") [8, с.116]; *вэнтануть* (від англ. went (минулий час від дієслова to go) ‘піти куди-небудь’: *Вэнтанули по шопам за ботлами* [8, с.118]; *дабл* (від англ. аббр. WC) 1. ‘туалет’: *Где тут дабл поблизости?* [8, с.146], а також значення 2. ‘подвійний альбом’ і 3. ‘двохкасетний магнітофон’; *дарлинг* (від англ. darling) ‘коханець, сексуальний партнер, до якого жінка не зазнає особливих почуттів’: *Ну что, дарлинг-то твой звонил или опять запропал куда-то?* [8, с.147]; *джус* (від англ. juice) ‘добрий знайомий, приятель’: *– С каким это джусом ты разговаривал? – Какой там джус! Полтинник он мне должен* [8, с.158]; *камбэк* (від англ. come back) ‘повернення куди-небудь’: Наш ветеран неоднократно предпринимал попытки “камбэка" [8, с.240]; *лавер* (від англ. lover) ‘коханий, коханець’: *У*

май лавера в мозгу нот а сингл извилины. Джаст а хип впадёт в тоску – все хэнды попилены [8, с.306].

Отже, знання та використання сленгових одиниць англомовного походження залежить від багатьох соціолінгвістичних факторів: статі, віку, освіти (середньої або вищої), соціальної та професійної належності та багатьох інших.

Кількість і тематику запозичень з англійської мови подано у таблиці.

Таблиця 1

Розподілення сленгізмів англомовного походження за кількістю і тематичними групами

Тематична група	Кількість
Компьютер та Інтернет	535
Музика	94
Навчання	23
Кримінал	12
Наркоманія	9
Спорт	7
Військова служба	5
Інші напрямки	602

Вчені-лінгвісти сьогодення по-різному ставляться до експансії запозичень у російську мову: з одного боку, як до фактору, що загрожує культурі російської мови, з іншого – як до неминучого наслідку взаємодії різних культур і мов [7, с.13].

Сучасний російський сленг являє собою своєрідну мову у мові, яка може домінувати у мовленні людини, а може лише злегка торкатися її [5. с.8].

Але, безумовно, живучи в епоху глобальних змін у суспільстві, ми є “користувачами" оновленої часом мови і, навіть, авторами мовних новоутворень. Тому задача, яку ставлять перед собою сучасні лексикографи, – зафіксувати у словниках культурно-мовну ситуацію кінця XX – початку XXI століття, відображаючи динаміку російського лексикону. Найбільш показовою у цьому відношенні є мова молоді [9, с.3].

У подальшому дослідженні ми плануємо детально розглянути особливості функціонування і семантичної адаптації англомовних запозичень, які служать базою для створення сучасних російських сленгових одиниць.

Література:

1. Астаніна Н.А. Стилістично-функціональна адаптація англомовних запозичень в українській і російській мовах (на матеріалі запозичень кінця XX – початку XXI століть) // Наукові записки Луганського національного педагогічного університету. Вип. 6. Серія "Філологічні науки": Зб. наук. праць [Норми та парадокси свідомості й мислення] / Луган. нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ: "Альма-матер", 2006. – С. 192-210
2. Булыко А.Н. Большой словарь иностранных слов. 35 тысяч слов. Изд. 2-е, испр. – М.: "Мартин", 2007. – 704 с.
3. Забело И.В. Компьютерный жаргон в лингвистике. – С. 39-42. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/Knp37_39-42.pdf. – Заголовок з екрану.
4. 4.Кропачёва М.А. Некоторые особенности студенческого жаргона как разновидности молодёжного социолекта // Проблемы социо- и психолингвистики: сб. ст. / отв. Ред. Е.В. Ерофеева; Перм. ун-т. – Пермь, 2007. – Вып. 9: Анализ языковых единиц в социолингвистическом аспекте. – С. 88-94
5. Левикова С.И. Большой словарь молодёжного сленга / С.И. Левикова. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 928 с.

6. Литвинова Е.С. Английское слово в русскоязычном Интернете // Проблемы социо- и психолингвистики: сб. ст. / отв. Ред. Е.В. Ерофеева; Перм. ун-т. – Пермь, 2007. – Вып. 9: Анализ языковых единиц в социолингвистическом аспекте. – С. 94-99
7. Мозова І.М. Запозичена лексика в сучасній російськомовній рекламі в інформативному та соціокультурному аспектах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 – російська мова/ І.М. Мозова – Дніпропетровськ, 2007 – 19 с.
8. Мокиенко В.М., Никитина Т.Г. Большой словарь русского жаргона – СПб.: "Норинт", 2001. – 720 с.
9. Никитина Т.Г. Молодёжный сленг: толковый словарь: более 12 000 слов; свыше 3000 фразеологизмов / Т.Г. Никитина. – М.: Астрель: АСТ, 2007. – 910, [2] с.
10. Словарь молодёжного и интернет-сленга. Толкование более 10 000 слов и выражений / Авт. сост. Н.В. Белов. – Минск: Харвест, 2007. – 256 с.

Анотація

А. ЛЕБЕДЄВА. РОЛЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО РОСІЙСЬКОГО СЛЕНГУ (НА МАТЕРІАЛІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ)

Статтю присвячено запозиченням з англійської мови, що функціонують у сучасному російському сленгу; встановлено та досліджено дефініції понять “жаргон", “сленг", “молодіжний сленг", особливості та тематику сленгізмів англомовного походження, які зафіксовано у словниках сленгу останнього десятиріччя.

Ключові слова: запозичення, англіцизми, жаргон, сленг, молодіжний сленг, сленгізми.

Аннотация

А. ЛЕБЕДЕВА. РОЛЬ ЗАИМСТВОВАНИЙ ИЗ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ФОРМИРОВАНИИ СОВРЕМЕННОГО РУССКОГО СЛЕНГА (НА МАТЕРИАЛЕ ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКИХ ИСТОЧНИКОВ)

Статья посвящена заимствованиям из английского языка, которые функционируют в современном русском сленге; установлены и исследованы дефиниции понятий “жаргон", “сленг", “молодёжный сленг", особенности и тематика сленгизмов англоязычного происхождения, зафиксированных в словарях сленга последнего десятилетия.

Ключевые слова: заимствования, англицизмы, жаргон, сленг, молодёжный сленг, сленгизмы.

Summary

A. LEBEDEVA. THE ROLE OF ENGLISH BORROWINGS IN MODERN RUSSIAN SLANG FORMATION (ON THE BASIS OF LEXICOGRAPHICAL SOURCES)

The article is aimed to review English borrowings functioning in modern Russian slang; definitions of notions “jargon", “slang", “youth slang", specific features and thematic groups of slang words of the English origin which are fixed in slang dictionaries of the last decade are defined.

Key words: borrowings, anglicisms, jargon, slang, youth slang, slang words.